

Het Gelderse Horssen lijkt een van de vele, wat slaperige stadjes in het bekende Tweestromenland tussen Maas en Waal. Een bloeiend verenigingsleven, een speel- en ontmoetingsveld middenin het dorp en een heus landgoed, Heerlijkheid Horssen. Maar Horssen heeft meer. In dit kleine, rustige dorpje is zo'n 4000 vierkante meter aan heuse kunstschaten te bewonderen. Niet in een museum maar in een buitengewone winkel, gevestigd in een oude kerk, waar alle voorwerpen gewoon te koop zijn. Wie hier binnen stapt, komt ogen te kort. Werkelijk overal staan, hangen of liggen prachtige religieuze voorwerpen. Heiligenbeelden, biechtstoelen, kleding, kandelaars, ornamenten... Te veel om op te noemen. Jan Peters (57) legt al 32 jaar zijn ziel en zaligheid in zijn grootste hobby: het verzamelen van allerlei religieuze voorwerpen uit kerken en kloosters in West-Europa. Een hobby die uitgroeide tot een meer dan fulltime baan voor het hele gezin Peters en een winkel die wereldwijd beroemd is om zijn collectie: Fluminalis.

EN ZO IS HET GEKOMEN

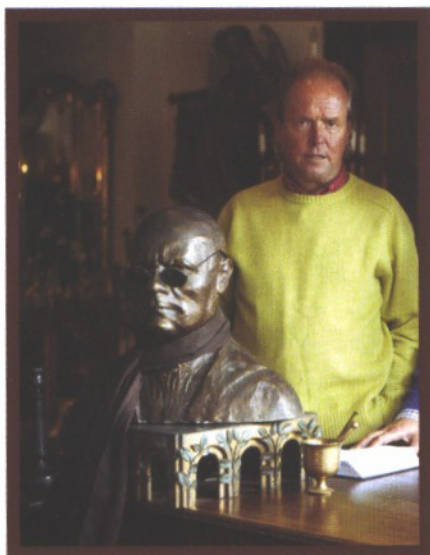
"Ik ben opgegroeid in een echt katholiek nest. Mijn vader was voorzitter van de processie in Kevelaer, mijn oom was koster. Zelf was ik, zoals iedere katholieke jongen in die tijd, misdienaar en zat ik in Wijchen bij de franciscaner monniken op school. Achter het ouderlijk huis stond een klooster, ik kreeg het dus echt met de papelel ingegoten. En ik vond alles prachtig! Dat mys-

**'Achter het ouderlijk huis stond een klooster,
ik kreeg het dus echt met de papelel
ingegoten. En ik vond alles prachtig!'**

tieke van een Latijnse mis, de gregoriaanse zang... Toen kreeg je in 1960 het Vaticaanse Concilie. Paus Johannes XXIII bepaalde dat de kerk moest vernieuwen en vooral versoberen. Alles wat de aandacht zou kunnen afleiden van de eigenlijke viering, moest weg. De communiebanken, de biechtstoelen en vooral veel beelden, kandelaars en ornamenten. Tegelijkertijd liep het kerkbezoek in Nederland sterk terug. Ik zag aankomen dat het de verkeerde kant opging en ik besloot alle religieuze attributen die verwijderd werden, te gaan verzamelen. Daar ben ik tijdens mijn studie al mee begonnen, ik was een jaar of 21. Mijn eerste grote beelden vond ik in een klooster hier in de buurt. Ik zag ze op zolder staan toen ik er iets kwam afleveren en heb gevraagd of ze te koop waren. Dat waren ze niet, maar drie maanden later werd ik gebeld dat ik ze kon komen halen. 'En zo is het gekomen', zoals frater Venantius altijd zei."

HONDERD BIDSTOELEN

Het bleef niet bij die drie beelden. Peters ging op zoek naar meer. Vooral in kloosters was veel te vinden. Een kerk is een kerk, maar kloosters waren echt

Jan Peters: "Zeventig procent van wat ik verkoop krijgt een kerkelijke herbestemming, verspreid over de hele wereld."

leefgemeenschappen, dus daar waren ook meer voorwerpen in huis. Bij het ene adres werd hij vaak alweer getipt voor een volgend en zelf kreeg hij ook steeds meer een neus voor interessante plekken. Niet alleen in Nederland maar vooral ook in België, Frankrijk en Spanje. "Nadeel was wel vaak dat ik niet alleen datgene kon kopen wat ik zelf wilde hebben. Dan werd er gezegd: 'Je krijgt die beelden, maar dan moet je ook die honderd bidstoelen meenemen'. Moest ik vijf keer heen en weer met een aanhangertje, terwijl ik dacht: 'Wat moet ik met die dingen?'. Dus dan zette ik een advertentie in de krant – 'vijf stoelen voor honderd gulden' – en in één weekend was ik ze allemaal weer kwijt. Had ik weer geld om andere dingen te kopen."

WINKEL IN HUIS

Door de grote afmetingen van alle voorwerpen werd ruimtegebrek al gauw een groot probleem. Het huis was vol, de garage was vol, de schuur van de burens, de bovenverdieping van de overburens... En dan stond er ook nog het een en ander onder dekzeilen in de tuin. Peters was inmiddels getrouwd, woonde in Batenburg en had een fulltime baan in het onderwijs. Om zijn

hobby te kunnen blijven uitoefenen besloot hij een winkel te beginnen, gewoon in zijn eigen huis. "In 1974 zijn we daarmee begonnen. We ontvingen de klanten gewoon in onze eigen huiskamer en keuken."

BEROEMDE KLANTEN

De verzameling bleef zich maar uitbreiden, maar daar vond Peters op een dag een wel heel passende oplossing voor: hij kon de totaal vervallen monumentale kerk in Horssen huren als opslagruimte. Twee jaar later klopte hij weer bij het kerkbestuur aan. Als ze hem de kerk wilden verkopen, zou hij er ook voor zorgen dat deze geheel gerestaureerd werd. En zo geschiedde. In 1994 werd ook de kerk te klein en werd de nabijgelegen voormalige melkfabriek ingericht als winkel.

Peters nam nóg een ingrijpende beslissing: hij gaf zijn vaste baan op om zich geheel aan zijn uit de hand gelopen verzameling te wijden. "Mijn ouders vonden het verschrikkelijk dat ik dat deed. De zekerheid van die vaste baan met pensioen inruilen voor een onzeker bestaan als handelaar. Maar ik was zó gedreven, ik had zoveel liefde voor al die spullen, dat ik heel zeker

wist: ik moet dit doen. Daar is dit bedrijf uit ontstaan, wereldwijd de grootste in zijn branche. We richten ons nu overigens niet meer alleen op religieuze attributen. Op aanraden van mijn zoons, die ook in de zaak werken, zijn we een wat meer profane kant op gegaan, met meubilair uit kastelen en landhuizen. We hebben veel bekende en beroemde klanten, maar ik kan natuurlijk geen namen noemen. Artiesten die een kasteeltje in Frankrijk kopen en dat authentiek willen inrichten, komen bij ons voor een tafel van vijf meter, een hele grote kroonluchter of een prachtig wandkleed. Overigens hebben onze klanten niet allemaal veel geld of een enorm landhuis. Ik krijg ook mensen die Harry heten en die willen dan een beeld van Sint Hendricus. Of mensen die 'iets hebben' met een bepaalde kandelaar of een kaarsenkroon. Mijn leus is altijd: als je iets echt mooi vindt, dan heb je daar altijd plek voor. Het staat altijd mooi als je het zelf mooi vindt. En we hebben natuurlijk ook heel veel buitenspul, prachtig voor in de tuin. Beelden en objecten in terracotta, zandsteen, gietijzer, allerlei natuursteensoorten, je kunt er alle kanten mee op. Er staan enorme smeedijzeren hekken bij, maar ook tafels, tuinvazen of mooie ornamenten bijvoorbeeld."

'In de jaren '70 was het een tijdje mode om cafés en restaurants met religieuze voorwerpen te verbouwen.

Dat heb ik altijd geweigerd, uit principe'

GOTIEK EN ART DECO

"Ik wil altijd weten waar mijn spullen terecht komen. Het moet gewoon kloppen. Zo was het in de jaren '70 een tijdje mode om cafés en restaurants met religieuze voorwerpen te verbouwen. Dat heb ik altijd geweigerd, uit principe. Een monstrans op de bar, een Heilig Hart in een café, dat stoort mij echt. Of wat ook wel gedaan werd: een paar dezelfde biechtstoelen opkopen en daar dan achterwandjes voor de wc's van maken. Dat is toch zonde?"

Voor de leek lijken al die kerkattributen misschien op elkaar en hebben alle katholieke kerken dezelfde voorwerpen in huis, maar er zijn wel degelijk stijlverschillen te zien. Die hebben vooral te maken met de tijd en het land waarin de voorwerpen gemaakt en gebruikt werden. Tot in de jaren vijftig van de vorige eeuw is er aan de ontwerpen op religieus gebied nog gemoderniseerd en gewijzigd. "In Nederland vind je bijvoorbeeld geen barok, dat begint pas in Vlaanderen. Maar ook in Duitsland en dan zuidelijker: Zwitserland, Oostenrijk, Italië. Bij ons moet het gotisch of Romaans zijn, maar we kennen ook art deco en Jugendstil. Jaren dertig vorige eeuw, die stijl vind je ook heel duidelijk terug in de kerken. Dan krijg je bijvoorbeeld kortere kandelelaars, of er werd meer hout gebruikt. Wat ook opvalt: de Nederlandse kerken hadden altijd het beste van het beste in huis. Vaak waren het schenkingen van rijke kerkgangers die min of meer tegen elkaar opboden. Als ze iets lieten maken voor de kerk moest dat de allerhoogste kwaliteit zijn. Echte rommel komt nooit uit een kerk."

LIEFDE VOOR MOOIE SPULLEN

De collectie van Peters is gigantisch, maar vormt eigenlijk slechts een klein gedeelte van wat Nederland ooit in huis had. De door de Paus opgelegde versobering is in sommige kerken en kloosters wel heel rigoureuus uitgevoerd. 'Versoberen' werd

'steriel maken' en voor de buitenwereld moest alle pracht en praal geruisloos verdwijnen.

"Er is heel veel verloren gegaan in die tijd. Een aannemer kreeg de opdracht alles weg te halen, dus wat gebeurde ermee? Een deel werd in de sloot gegooid, of het werd gebruikt om een oprit mee te verharderen. Een heel groot deel werd gewoon verbrand. Echt waar, ik heb erbij gestaan – met tranen in mijn ogen – dat vijftiende en zestiende eeuwse beelden op de brandstapel

terecht kwamen. En niemand die het interesseerde. Ze hebben veel te laat ontdekt dat een deel van ons culturele erfgoed verkwanseld werd. Ik heb 25 jaar geleden al geroepen: 'Maak mij archivaris of coördinator, dan zorg ik ervoor dat alles geregistreerd wordt en bewaard blijft.' Uiteindelijk moest ik wel gaan verkopen, omdat ik niet kon blijven verzamelen. Maar zeventig procent van wat ik verkoop krijgt een kerkelijke herbestemming, over de hele wereld. Veel gaat naar de Verenigde Staten, en ook in Japan is heel veel interesse. Daar komt het allemaal weer in kerken terecht, met een certificaat erbij wat het is en waar het vandaan komt."

Peters is zelf nog wel eens verbaasd over hoe het allemaal gelopen is. Het is nooit de bedoeling geweest dat zijn verzameling zo uit de hand zou lopen. Soms beangstigt het hem zelfs. "Je bent zoveel bezig met de randverschijnselen, de kosten van de panden, verwarmen, beveiligen, de verzekering, de belastingen... Soms denk ik wel eens: 'Zal ik vandaag stoppen of morgen?' Maar het is niet meer terug te draaien. Moet ik dan alles laten veilen? Dan is het weg! Dus ik ga maar gewoon door. Uit liefde voor al die mooie spullen."

Fluminalis, Rijdt 2, Horssen (Gld.)

tel. 0487-541999

openingstijden: wo t/m za van 10-17 uur

Fluminalis is afgeleid van het Latijnse flumen (stroom, rivier).
Toepasselijke naam voor een winkel in het rivierengebied en een winkel-
eigenaar die altijd vlakbij de rivier gewoond en gewerkt heeft.